

1.

GESPREKKEN MET KUNSTENAARS

BART LODEWIJKS

Bart Lodewijks (°1972) stapt met krijt en liniaal door de wereld op zoek naar plekken die geschikt zijn om te betekenen met krijt. Hij gaat aan de slag in straten en wijken, op en in huizen. De sociale context van de bewoners van de buurt waarin hij werkt, speelt dan ook een belangrijke rol in zijn oeuvre. Je kan nu werk van hem ontdekken in 'Private Tag', een kunstencourts in Oostende.

Je hebt gewerkt in Gent, Glasgow, Lissabon, Porto, Rio de Janeiro of Seoul. Je tekent op stoepen, huizen, rotsen, zelfs bunkers. Hoe kies je waar je aan de slag gaat?

Ik krijg opdrachten van allerlei instanties zoals kunstinstellingen, musea en steden en ik zorg er dan voor dat ik in een buurt gestationeerd word. Ik verken een omgeving en begin vrij snel te tekenen op de straat. Zo maak ik kenbaar dat ik in de buurt aan het werk ben. Ik werk daarom op plekken die van iedereen zijn: het asfalt, de stoep, een muurtje... Meestal komen er vrij snel reacties van bewoners, wat afhankelijk van het tijdstip. Meestal volgt al snel de vraag: 'Waartoe dient het?' Meestal vragen ze niet of ik een kunstenaar ben. (lacht)

Je hebt niet de intentie communicatie tussen de buurtbewoners te bevorderen?

Dat zie ik niet als doel. De algemene opvatting is dat als je mensen met elkaar in verbinding brengt en laat communiceren,

dat goed is voor een buurt. Dat is ook maar een veronderstelling. Voor de lieve vrede kan het soms beter zijn dat de mensen elkaar niet kennen. Maar ik vind het een mooi neveneffect als een buurt door mijn tekeningen verbetert.

Je ziet je ingrepen niet als sociaal-artistieke projecten?

Nee, omdat ik een buurt niet probeer te veranderen. Alles keert uiteindelijk terug naar zijn oorspronkelijk staat: het krijt regent weg en ik vertrek na een tijd weer. Er ontwikkelt zich een band waarin gelachen wordt, maar waarin ook verwachtingen worden gesmeed. Alsof ik in de buurt ben komen wonen. Op de duur zijn er zoveel betekende huizen dat de bewoners in mijn tekeningen lijken te wonen. Als je telkens teruggaat naar dezelfde plekken, krijg je zowel betekende als onbetekende huizen. Dat is logisch, want niet iedereen vindt het goed dat ik met krijt op hun huis werk. Al zullen zij me misschien een ladder uitlenen.

Hoe is het om met krijt als basismateriaal te werken?

Ik werk met krijt en een lat. Maar ook met ladders die ik leen van bewoners. Dat zijn mijn middelen. Maar het allerbelangrijkste is vertrouwen. Zonder krijt kan ik nog tekenen. Maar in de buurten waar ik werk, kan ik zonder vertrouwen niks beginnen. Daarbij komt dat 2/3 van een krijtstaafje verloren gaat. Dat is poeder en maakt geen deel uit van de tekening. Dat houdt ongeveer gelijke tred met wat rest uit de ontmoetingen met bewoners. De gesprekken die ik wel onthoud, schrijf ik op. Die horen bij de tekeningen.

Er zit ook een element van performance in je werk. Je zegt op een of andere manier bijna letterlijk: 'Kijk naar wat ik doe.'

Ik heb nog nooit meegemaakt dat een groepje mensen staat te kijken naar wat ik doe. Dat is bij een performance artist wel anders.

2.

Het is geen voorstelling. De bewoners hebben me niet uitgenodigd om in hun straat te gaan tekenen. Er ontstaat een soort grijze zone van wel en niet opgemerkt worden. Hoe langer ik in die grijze zone kan blijven, hoe productiever het tekenen is en hoe productiever de interactie met bewoners.

Het hoeft niet uitgelicht te worden?

Nee, inderdaad. Wanneer ik wekenlang op een plek werk, maar er tussendoor even niet ben, vragen mensen bij mijn terugkeer soms: 'Waar was u?' Dat is een goed criterium. Het bewijst dat het tekenen zich een beetje heeft ingeschreven op die plek. Ik werk door deel te nemen, zoals een loodgieter of vuilnisman werkt. Ik moet soms ook met rust gelaten worden omdat ik bezig ben, net als een loodgieter die niet eindeloos de tijd neemt om te praten. Ik vraag zo respect voor wat ik doe.

Je tekent ook niet wát je ziet. Je werk ziet er heel lineair en symmetrisch uit. Hoe kom je daar precies toe?

Op een of andere manier zijn de tekeningen wél afgeleid van wat je ziet. Vroeger waren mijn tekeningen nog gebaseerd op waarnemingen, maar niemand herkende wat het voorstelde. Wat mensen wel zagen, is een ingreep die zodanig paste op een plek dat het werk eigenlijk niet echt opviel. Alsof het er al was voor ik tekende.

Wat je doet is een gebouw tekenend volgen?

Dat zeg je wel goed, maar ik volg in zekere zin de bewoners in de straat. Zij wijzen me op plekken waar ik mag tekenen. Die tekeningen lijken op elkaar en lijken allemaal in elkaars verlengde te liggen. Soms komt een tekening na twee jaar ook wel terug, zij het dan in een andere context. Net zoals een jazzmuzikant eindeloos kan improviseren,

3.

omdat hij de muziek doorkneet heeft, zo 'speel' ik met krijt, ladders en publieke ruimte. Op zich maakt het niet uit of de lijnen die ik maak naar links of rechts lopen. Ze zijn ook nooit écht recht. Ik vind het ook belangrijk dat ze gevoelig zijn getekend. Als je ze in het echt ziet, zie je de bezieling erin. Het gaat om de aanraking met een plek. De lijnen zijn niet hard en mathematisch. Wat doe je als je door een straat loopt? Je zet telkens voetstappen en zo maak je de kortste verbinding tussen twee punten. Daar komt

‘IK ZIE MIJN WERK
ALS ÉÉN TEKENING
WAAR IK 17 JAAR GELEDEN
MEE STARTTE EN DIE NOG
STEEDS NIET AF IS.’

die rechte lijn vandaan. Zoals je wandelend stap per stap overal probeert te komen, probeer ik met mijn krijttekeningen overal te komen. Ik doe dat net door die handeling te vereenvoudigen. Ik kan telkens door blijven gaan en het tekenen zelf - de handeling van het tekenen, die hele tocht - staat niks in de weg. Die tekening kan wel complex worden, maar de handeling is simpel.

Ook omdat het anders te complex wordt in je hoofd?

Als je tekent, moet je in zo'n buurt al helemaal niet te veel gaan aarzelen. Je moet gewoon beginnen. Ik heb een beetje pech dat de wereld waarin ik teken, geheel ongeschikt is om te betekenen met krijt. Want huizen, straatoppervlakken en architectuur zijn helemaal niet geschikt om met krijt te betekenen.

Daarnaast zijn de bewoners niet geconditioneerd op de komst van een kunstenaar. Ik tref met andere woorden een wereld aan die het me moeilijk maakt.

Ook weersomstandigheden spelen een rol, veronderstel ik?

Het weer is een belangrijk element. Regen in het bijzonder. De grootste krijttekening die ik net voor 'Private Tag' maakte, is in de nacht vóór de opening weggeregend. Heel gewelddadig, gezien het tijdstip, maar in de lijn van de verwachting. Op een stoep werken gaat niet in de regen, op een muur soms nog net wel. Maar slecht weer brengt een mechanisme op gang dat zelfs productiever werkt. Mensen gaan namelijk sneller vragen of je wil schuilen en een kopje koffie wil. Dan begint het verhaal opnieuw, maar dan complexer. Ik wil immers graag in die huizen tekenen. Ik zou als het regent een tentje kunnen opzetten om te tekenen, zoals wearbeiders doen, maar dan ontnem ik de bewoners de procesgang van het werk. Natuurlijk spoelt de regen mijn tekening weg. Dat is een mijmering die in mijn teksten terugkomt.

Regen, sneeuw of gewoonweg de tijd laten je tekeningen verdwijnen. Leg je daarom je werken en ervaringen ook vast in tekst en beeld?

Film, fotografie en woord zijn instrumenten om de tekeningen te fixeren. Ik zou ze ook letterlijk kunnen fixeren, maar dat doe ik niet. Dan krijg je een heel andere reactie van bewoners, nog meer discussies over of ze het wel of niet willen, want het maakt het werk permanent. Het is veel gemakkelijker om een ingang te vinden met een tijdelijk werk. Als je met verf werkt, kom je veel sneller in een situatie waarin je toestemming moet lospeuteren.

4.

5.

Je legt geen gesprekken vast op band, maar pent 's avonds het relevantste neer.

Mijn werk gaat over ontmoetingen, die veelvuldig plaatsvinden en niet per se diepgaarend zijn, maar wel de hele dag doorgaan. Die schijnbaar onbeduidende gesprekken vormen de infrastructuur van mijn praktijk. Dat werk ik uit, door erop verder te schrijven. Op die manier krijgen die contacten wél hun verdieping. Dat stedelijk weefsel waar die tekeningen inkruipt, waar bestaat dat uit? Wat is de structuur van de plekken waarop je tekent? Die buurman leent wel zijn ladder uit, maar je mag niet op zijn gevel tekenen? Ik zorg er dan bijvoorbeeld voor dat die ladder niet bij die bewoner zelf terecht komt. Ik bezorg de ladder bij een buur én ik krijg op de stoep aan de eigenaar van de ladder: 'Uw ladder ligt bij nummer 9.' (lacht) Hij gaat die ladder toch niet ophalen en wacht eigenlijk tot ik weer terug ben. Dat geeft alweer een lading aan een project, maar die is niet meer zichtbaar en plaatst zich buiten het domein van de beeldende kunst.

Maar zo breng je wel sociale interactie op gang?

De sociale interactie - ladder lenen - heeft als doel om voort te tekenen. Dat ik een stapje verder ga door de ladder niet bij de juiste persoon terug te brengen, is om een doorbraak te forceren bij bewoners die niets met het gekrijt te maken willen hebben. Opeens blijken ze niet helemaal afwijzend.

Willen de meesten trouwens niet liever anoniem blijven in uw teksten?

Anoniem blijven heeft nog nooit een rol gespeeld. De buurten waar ik teken bestaan echt, je kan de huisnummers lezen, in de publicaties houden de mensen hun echte namen.

En jijzelf? Banksy is onzichtbaar, maar maakt tekeningen die wél heel erg opvallen. Is dat niks voor jou?

Ik vind het een prachtig concept, maar ook een beetje van de wereld. Bij mij is het tekenen beklonken in het echte leven. Bovendien keer ik meestal terug naar een plek. Naar een nieuwe plek trekken en je daar aan overgeven kost verdomd veel energie. Je kent niemand, niemand kent jou... Eens je contact hebt gemaakt, is het fijn

'ZOALS JE WANDELEND
STAP PER STAP OVERAL
PROBEERT TE KOMEN,
PROBEER IK MET MIJN
KRIJTTEKENINGEN
OVERAL TE KOMEN.'

terug te keren. Een project kan pas eindigen als ik het gevoel heb dat ik kan terugkeren. Zolang ik dat gevoel niet heb, is het niet af.

Je werk is ook heel anders dan graffiti, subtieler.

Graffiti is eerder een actie om zichtbaar te zijn, iets 'into your face' aan de kaak te stellen. Het kan een politieke boodschap bevatten. Het is bovendien een heel andere cultuur, het zit dicht bij aanvallen: 'hit and run'. Het is bij graffiti echt noodzakelijk dat mensen het werk zien, het is dwingend. Dat is bij mij niet het geval.

Griet Teck maakte een film over je werk en zelf heb je ook al enkele documentaires op je conto. Heb je nog filmplannen?

Samen met Griet werk ik aan een nieuwe

documentaire. Drie jaar lang wil ik opnames maken van plaatsen waar ik werk. Het is de bedoeling al die plekken, straten en steden in de wereld door elkaar te laten lopen. Zo wandel je in een fictieve straat. De mensen kennen elkaar er niet, terwijl het toch één straat lijkt te zijn.

Verlang je soms naar de rust van een atelier?

Het atelier zou een perfecte conditie kunnen zijn om te tekenen, maar dan ontbreekt de hele sociale dynamiek en dat is een te grote toegeving. Daaruit kan je opmaken dat het mij echt wel om die alledaagse ontmoetingen en confrontaties met mensen gaat. Ik zie mijn werk als één tekening die ik zeventien jaar geleden ben begonnen en die nog steeds niet af is.

[Hilde Van Canneyt]

www.bartlodewijks.nl

De expo 'Private Tag' met werk van Bart Lodewijks loopt nog tot 13 november in Raversyde, Oostende.

- 1 & 2 Sligo Drawing, Sligo (Ierland 2012 - 2015). Een opdracht van The Model.
- 3 Bochum Drawing, Bochum (Duitsland 2016). Solo-tentoonstelling bij Ad Hoc Bochum.
- 4 Moscou Drawing, Gent (België 2007 - 2010). Deel uitmakend van het project Moscou - Bernadette S.M.A.K.
- 5 Raversyde Drawing, Raversyde (België 2016). Groepstentoonstelling Private Tag, Vrijstaat-O & Raversyde